

Extramedicínské (zne)užívání buprenorfinu v Gruzii a efektivní léčebná intervence

MUDr. David Otiashvili

Abstrakt

Úvod

Jedním z nejdůležitějších jevů drogové scény v Gruzii je od počátku tisíciletí nemedicínské (zne)užívání tablet buprenorfinu (vesměs ve formě preparátu Subutex®), jež jsou podle převažujícího mínění pašovány ze zemí EU. Pro zemi, kde je relativně vysoká prevalence injekčního užívání drog (cca 40 000 osob, tj. 1,5 % populace ve věku 15-64 let; z nich zhruba 50 % užívá buprenorfin) to představuje zásadní veřejnozdravotní problém. K jeho zvládnutí je třeba podrobného popisu a vývoje komplexní intervence.

Cíle

(i) Popsat rozsah nemedicínského užívání v Gruzii, charakteristiky uživatelů a jejich motivaci k vyhledávání a užívání buprenorfinu z černého trhu. Následně (ii) vyvinout a pilotně otestovat léčebnou intervenci, jež by byla specifičtější a efektivnější než v zemi běžně dostupná prostá detoxifikace a/nebo intervence typu snižování škod (harm reduction).

Geografické pokrytí

Do deskriptivní fáze studie byla zařazena čtyři regionální centra: Města Tbilisi, Gori, Zugdidi a Batumi. Intervenční substudie probíhala na jedné z adiktologických klinik v Tbilisi.

Výzkumný vzorek a metody

V deskriptivní části studii vyplnilo 500 osob vybraných pomocí nenáhodného vyčerpávajícího výběru dotazník pokrývající sociodemografické charakteristiky, užívání drog a jeho motivace, a rizikové chování při užívání. V intervenční části studie bylo 80 injekčních uživatelů buprenorfinu rozděleno do dvou léčebných skupin. Kontrolní skupina byla léčena s využitím metadonu, opioidového agonisty běžně používaného v Gruzii pro substituční léčbu opioidové závislosti. Intervenční skupina byla léčena v komplexním programu za využití Suboxone®, kompozitního léku s obsahem buprenorfinu a naloxonu, který v Gruzii dosud nebyl zaveden pro standardní léčbu.

Výsledek

Deskriptivní studie prokázala postavení Subutexu jako nejrozšířenější injekční drogy co do celoživotní prevalence (95,5 % účastníků studie) a co do prevalence užití v posledním měsíci (75 %). Celkem 48 % probandů, kteří někdy v životě užíli Subutex, tak učinili s cílem zvládnout abstinenci příznaky nebo s cílem přestat užívat jiné opioidy. 90,5 % injekčních uživatelů Subutexu obvykle užíla v jedné dávce 1-2 mg; průměrná frekvence injekčního užívání byla 6x měsíčně.

V intervenční studii z 80 pacientů (4 ženy) náhodně rozdělených do dvou skupin, dokončilo dvanáctitýdenní léčbu celkem 68 osob (85%, a 37 osob (46 %) bylo v léčbě ještě po 20 dalších týdnech. V obou skupinách došlo k dramatickému snížení injekčního užívání opioidů a jiných drog, k redukci cravingu („bažení“), a k redukci či naprostému vymizení vysoce rizikových způsobů injekčního užívání.

Závěr

Subutex je sice gruzínskými uživateli drog široce zneužíván, nejedná se však ani o primární, ani o nejoblíbenější drogu; je užívána spíše k autoterapeutickým účelům. Výsledky obou substudií našeho projektu nasvědčují tomu, že injekční uživatelé buprenorfinu mohou být úspěšně zapojeni do léčby a udrženi v ní. Výsledky také ukazují, že by zvýšená dostupnost a přístupnost léčby agonisty opiátů – jak metadonem, tak buprenorfinem – mohla být úspěšným veřejnozdravotním řešením problému nemedicínského zneužívání buprenorfinu. Řádné pokrytí potenciálních pacientů – zejména těch, kteří užívají buprenorfin jako automedikaci – může významně snížit poptávku po ilegální droze a eliminovat černý trh s ní. Léčebný proces by měl být pečlivě naplánován a organizován tak, aby byla léčba dostupná všem uživatelům nelegálního buprenorfinu. Konkrétně v Gruzii situace vyžaduje zvýšení

počtu programů a úpravu vstupních kritérií do bezplatných programů substituční léčby zneužívání buprenorfinu a dalších opioidů.